

مقدمه

کنه‌ها رده‌ای از بندپایان هستند که از آفات زراعی و باغی محسوب می‌شوند. کنه‌ها دارای گروه‌های آبی و خشکی‌زی هستند. کنه‌های خشکی‌زی در داخل خاک با جمعیت فراوان دیده می‌شوند و از مهم‌ترین بندپایان هستند. تعدادی از کنه‌ها بخشی از زندگی خود را به صورت پارازیت می‌گذرانند و ممکن است انگل بندپایان یا مهره‌داران باشند. تعداد کمی هم به صورت انگل در داخل بدن حشرات و مهره‌داران فعالیت می‌کنند. تعدادی از کنه‌ها شکارگر بوده و در داخل خاک و روی گیاهان از سایر کنه‌های گیاه‌خوار و تخم حشرات کوچک تغذیه می‌کنند و جز موجودات بسیار مفید هستند. تعداد زیادی از کنه‌ها گیاه‌خوار بوده و تعدادی از گونه‌های گیاه‌خوار در محیط‌های انباری از غلات و خشکبار تغذیه می‌کنند و باعث خسارت می‌شوند. بنابراین جمع‌آوری این گروه از کنه‌ها و آشنایی با فیزیولوژی، مورفولوژی، بیولوژی و اکولوژی آنها می‌تواند قدم بسیار مهمی در کنترل موفقیت‌آمیز آنها باشد.

روش‌های جمع‌آوری کنه‌ها برای مطالعه

روش‌های دیگری برای جمع‌آوری این قبیل کنه‌ها نیز معمول گردیده است. کنه‌های انگل خارجی پرندگان و جانوران کوچک را می‌توان مستقیماً از طریق برس زدن بدن و پاشانه زدن موهای جانور روی یک سینی سفید جمع‌آوری کرد. جانوران مرده را می‌توان داخل یک کیسه پلاستیکی قرارداده و یک پنبه آغشته به کلروفرم را داخل کیسه نهاده و در کیسه را می‌بندند. بدین وسیله کنه‌های موجود در بدن آنها در اثر این ماده شیمیایی بیهوش شده و به داخل کیسه می‌افتند. علاوه بر این در اثر غوطه‌ور کردن این قبیل جانوران در یک لیتر آب محتوی ۲ قطره مایع ظرفشویی کنه‌ها از بدن جانور جدا شده و به درون آب می‌افتند. کنه‌های جدا شده سپس توسط پنس به شیشه‌های محتوی الکل ۷۵-۸۰٪ برای نگهداری انتقال داده می‌شوند. علاوه بر این در جمع‌آوری کنه‌ها از روی پرندگان بایستی که فلس‌های پاها، سوراخ منقار و نیز پره‌های بزرگ آنها به دقت بازرسی شود. به علاوه بازدید زیرپوش سخت بالپوشان و زیر بال سایر حشرات از لحاظ وجود کنه‌ها حائز اهمیت می‌باشند. کنه‌های بزرگ دامی (شکل ۱) را قبل از گرفتن از روی دام‌ها باید با استفاده از یک قلم مو به اتر، گلیسرین یا پارافین آغشته نمود تا از بدن جانور به راحتی جدا شوند در غیر این صورت ممکن است که هیپوستوم آنها آسیب دیده و نمونه فاقد ارزش علمی خواهد بود.

شکل ۱- نمونه‌ای از تصویر کنه‌های بزرگ دامی

در مراتع می‌توان کنه‌های دامی را از طریق کشیدن یک پتوی پشمی روی گیاهان که موجب جلب کنه‌ها روی آن می‌شود جمع‌آوری نمود. لاروهای برخی از کنه‌های خانواده Trombiculidae را می‌توان در شرایط صحرایی با قراردادن یک سینی لعابی سفید در روی خاک و در جوار گیاهان جمع‌آوری نمود. زیرا که این قبیل کنه‌ها به درون سینی جلب می‌شوند. کنه‌های خاکزی را می‌توان با قرار دادن مقداری خاک در سینی لعابی سفید در شرایط مزرعه و بررسی دقیق آن جمع‌آوری نمونه‌های بیشتر مستلزم قرار دادن خاک و بقایای گیاهی در تله قیفی برلز (Berlese funnel) به مدت ۲۴-۴۸ ساعت می‌باشد. تله قیفی برلز (شکل ۲) شامل یک قیف فلزی نسبتاً بزرگ پایه‌دار است که در روی آن غربالی قرار دارد که مواد گیاهی یا خاک در آن ریخته می‌شود.

شکل ۲- نوعی قیف برلز

بالای غربال یک لامپ ۴۰-۷۵ وات نصب شده است وجود لامپ روشن موجب می‌شود کنه‌ها و حشرات ریز که از حرارت و همچنین از نور آن گریزان هستند به داخل خاک نفوذ کرده و به درون قیف بیفتند. معمولا در زیر قیف یک شیشه محتوی الکل ۷۵٪ برای جمع شدن نمونه‌ها قرار داده می‌شود. برای جلوگیری از تبخیر الکل می‌توان مقداری گلیسیرین به آن اضافه کرد. یکی دیگر از روش‌های جمع‌آوری کنه‌های خاکزی استفاده از تله گودالی (Pitfall trap) می‌باشد. تله گودالی تشکیل شده است از یک شیشه استوانه‌ای محتوی فرمالدئید ۳٪ که در داخل خاک قرار داده می‌شود به طوری که لبه آن هم سطح زمین قرار گیرد. یک سقف در بالای آن درست می‌کنند تا از ورود باران به داخل تله جلوگیری شود. کنه‌های آبی را می‌توان در اطراف گیاهان آبی از دریاچه‌های کوچک، رودخانه‌ها و استخرها به وسیله تورهای فلزی و آبکش‌هایی با سوراخ‌های ریز و همچنین بوسیله تورهای کوچک، جمع‌آوری و به الکل منتقل نمود.

منبع

اکرمی، محمدعلی (۱۳۹۵). کنه‌شناسی گیاهی (چاپ سوم). تشریح: انتشارات دانشگاه شیراز.

